Turkish Studies CUDES 2019

Volume 14 Issue 5, 2019, p. 277-285

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23000

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 14.05.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.08.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (24.05.2019)-Referee 2 (26.07.2019)

This article was checked by iThenticate.

KÜLTÜR TEMELLİ SOSYAL EŞİTSİZLİK VE EĞİTİM

Şerif UZUNASLAN* - Serhat TEK**

“Farklılıkların saygıyla karşılanması, mükemmel ve ölümsüz bir yaşam için değil sonu olduğu bilinen bir yaşam için ve insanların dünya üzerindeki sorunlarının tanınmasına yönelik bir istektir (Barselona Bildirgesi, 1998)”

Öz

Sosyal içerme, toplumun risk altındaki gruplarına mensup bireylerin hayat standartlarının ve yaşam doyumlarının yükseltilmesini amaçlayan, ekonomik ve sosyal hayata katılımları için gereken kaynakları sunan ve olanaklar yaratan bir süreçtir. Eşitlik kavramı ise toplumdaki her bireyin ihtiyaçları doğrultusunda, adil bir şekilde toplumun kaynak ve fırsatlarına erişebilmesini ifade eden sosyal boyutta yasal bir norm olarak ifade edilmektedir. Post modern dönemle birlikte toplumsal anlamda bireysel çeşitliliğin arttığı bilinmektedir. Bireysel çeşitliliğe sahip olan insanların fiziksel, mental, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç ve kültürel anlamda farklılıklara sahip olmaları sebebiyle kaynak ve fırsatlara erişim noktasında bir takım eşitsizliklere maruz bırakıldıkları ifade edilmektedir. Bu durum bireylerin başat toplumdan farklılaşan yönleri sebebiyle temel haklarına erişimlerinin engellendiği durumları ortaya çıkarmıştır. Bu temel hak alanlarından birisi de eğitimidir. Eğitim hakkına erişim konusunda bazı bireyler eşitsizliklere maruz bırakılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel yapısını, kültür temelli sosyal eşitsizlik ve kültürel yetkinliğe sahip eğitim modellerinin mevcut sosyal eşitsizliğin giderilmesinde ve sosyal uyumda etkili bir yöntem olup olmadığının incelenmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda sosyal eşitlik, eğitim eşitliği, kültürel çeşitlilik, sosyal içerme ve kapsayıcı eğitim kavramları uluslararası literatür çerçevesinde ele alınmaktadır. Ayrıca bu çalışmada kültürel

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, E-posta: serifuzunaslanfb@gmail.com

** Dr. Hacettepe Üniversitesi E-posta: serhattek@live.de

yetkinliğe sahip kapsayıcı eğitimin ve sosyal içermenin hangi fırsat ve olanaklara imkan tanıdığına dair tartışmalar üzerinde durulmakta ve bu tarzda eğitim modellerinin üzerinde önemle durulması gerektiğinden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal İçerme, Kültürel Yetkinlik, Kapsayıcı Eğitim, Kültürel Çeşitlilik, Eşitlik

CULTURE BASED SOCIAL INEQUALITY AND EDUCATION

ABSTRACT

Social inclusion is a process that aims to raise the life standards and life satisfaction of individuals belonging to the groups at risk of the society and provides the necessary resources and opportunities for their participation in economic and social life. Equality is expressed as a legal norm in the social dimension which expresses the ability of the society to have access to resources and opportunities in a fair manner in line with the needs of each individual in society. With the postmodern period, it is known that individual diversity increases in social sense. People with individual diversity such as physical, mental, gender, sexual orientation, ethnic origin, belief and / or cultural differences due to differences in access to resources and opportunities are exposed to some inequalities. This situation raises some situations in which individuals are prevented from accessing their basic rights due to their differentiating aspects from the dominant society. One of these basic rights areas is education. Some individuals are exposed to a number of inequalities due to their cultural differences in the point of access to education in different parts of the world. In this context, the main focus of this study is to examine whether education models with cultural-based social inequality and cultural competence are an effective method for eliminating existing social inequality and providing in social cohesion. In this context, social equality, education equality, cultural diversity, social inclusion and inclusive education concepts are discussed within the framework of international literature. It also focuses on debates on the possibilities of inclusive cultural competence and social inclusion, and it is mentioned that educational models should be emphasized.

STRUCTURED ABSTRACT

Today, the concept of social justice leaves its place to the concept of inclusive justice in which social inclusion is observed. Societies have now begun to see initiatives to reintegrate individuals, groups and communities, which have been excluded and stigmatized due to their differences, to society with rights as a criterion, albeit slowly. Social inclusion refers to the interrelation of physical, mental, gender, sexual orientation, ethnicity, belief and culture of individuals who make up the society, and includes training and practices to bring individuals together.

Due to many reasons, especially wars and political reasons, people leave their own countries. These people who have left their country migrate to another country, where they believe that they can enjoy their basic rights and continue their lives. These migrations cause breakdowns in the social structure of many countries which are expressed as having nation-state structure in the world and they heterogenize these structures. Although immigrants have migrated with the thought that they will have basic rights and prosperity, they may face many inequalities in these countries. It is the educational inequality that is assumed to be the source of these inequalities and many other inequalities. Inequality in education is an issue where researchers are working intensively in societies where cultural diversity is increasing. With another explanation, researchers emphasize the impact of poverty, social class, gender and ethnicity difference on educational experiences of individuals. Humanity has made very slow progress towards achieving a culture of social inclusion and therefore considers this ideal to be inaccessible.

When we look at the social inclusion training and practices, only an attempt can be made to create employment opportunities. However, social inclusion sees the situation of those who do not benefit from these opportunities and opportunities, as well as employment, as well as their own characteristics. This situation constitutes the whole of the measures taken by political will to fill the concept of equal citizenship.

Including a broader definition, inclusive education encompasses all students without any exclusion due to any element of discrimination, such as learning skills, physical or mental disability, gender, socio-economic or cultural identities. It creates an environment in which students can develop their personal development in accordance with their needs and targets both in compulsory basic education and in further education processes. It is an educational approach that adopts as a basic principle that students should be able to benefit equally from educational opportunities.

It is thought that the individuals who make up the society will have an inclusive education and constitute an inclusive society. This is the main target of inclusive education. The construction of an inclusive social structure is also important for overcoming the current social problems on the basis of differences. Deep social problems such as exclusion, discrimination, marginalization, poverty and inequality on the basis of differences are seen as remedial problems within the framework of inclusive society and inclusive education. Education is one of the most important institutions that will contribute to ensure a fair society order and sustainability in both developed and developing democracies. For this reason, inclusive education is important for the construction of societies that are fair, equal and diverse.

It is understood that inclusive education models with cultural competence have an important effect from the early ages in order to overcome the problems experienced by individuals during the socialization and socialization stages. This clearly reveals the deficits of the traditional educational models' ability to address all students. Education is an important tool that prepares individuals from childhood to adulthood, from economic independence to social mobility. For this reason, schools should include experiences that increase the success

and quality of life of individuals. When we consider that the poverty of individuals, social class, gender, ethnicity difference are influential on their educational experiences, of course, schools do not always have the experience that enhances the success and quality of life. Inequalities in access to resources and opportunities continue. This situation brings along important problems such as stigmatization, exclusion and discrimination in societies where cultural diversity is seen too much. Negative experiences such as social exclusion, discrimination and stigmatization in the school environment are seen as the main reason for the increase in the number of individuals who reject the values of the upper culture, exhibit resistance and deviant behavior. At this stage, inclusive models of cultural competence are significant. Especially integration, social inclusion and diversity models are prominent in this process. These models, where diversity is perceived and accepted as a positive condition in society, are considered important for the realization of social inclusion and for the integration of society. Although humanity is making very slow progress in achieving a culture of social inclusion, and therefore believes that this ideal is inaccessible, the importance of developing educational approaches with cultural competence should not be underestimated.

Keywords: Social Inclusion, Cultural Competence, Inclusive Education, Cultural Diversity, Equality

Giriş

İçinde bulunduğumuz dönemde toplumlar savaş, ekonomik sorunlar ve olumsuz iklim koşullarından dolayı yaşanan yoğun göçler nedeniyle heterojen bir yapıya dönüşmektedir. Bu göçler sonucunda yaşadığı topraklardan ayrılan birey, grup ve topluluklar göç ettikleri yeni ülkelerde yerleşik halka ve hakim kültüre uyum sağlamakta zorlanmaktadır. Hakim kültür içerisinde farklı bir etnisiteden gelmek ya da farklı bir din/mezhep üyesi olmak, çoğunluk dilini rahat konuşamamak, ya da aksanlı konuşmak, farklı giyim kuşam veya cinsel yönelimler gibi nedenlerle toplumsal yaşama uzak kalma; toplum içerisinde soğuk karşılanma, öteki olma, etkinliklere ve faaliyetlere katılamama gibi durumların yaşanmasına neden olmaktadır (Crutchfield ve Pettinicchio, 2009). Toplum içerisinde “öteki” olarak nitelendirilen bireylerin artışı ise eşit oranda artan tehdidi ifade etmektedir. Çünkü heterojen bir toplum yapısı sosyal uyumun önünde bir engel olarak görülmektedir (Bauman, 2015). Topluma uyum sağlayamamak alt kültürün üyelerinin toplumsal kaynak ve fırsatlara erişim noktasında bir zorluk yaşamasına neden olmakta bu da beraberinde toplumsal eşitsizliği getirmektedir (Camilleri-Cassar, 2014). Asıl sorun bu eşitsizliğin çözümü noktasında yaşanmaktadır. Çünkü toplumda var olan bu eşitsizlik, mevcut hükümetlere ekonomik ve sosyal eşitsizliği ortaya çıkaran nedenleri iyileştirme ve ortadan kaldırma anlamında sorumluluklar yüklemektedir. Bu anlamda göçmenlerin yeni yurtlarında sağlık, eğitim, sosyal hizmet, barınma ve istihdam gibi toplumun kaynak ve fırsatlarına erişebilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (Midgley, 2013). Özellikle eğitim politikaları kültürel çeşitlilik ve ırkçılık karşıtı uygulamalara odaklı çokkültürlü bir yapıya sahip olacak şekilde geliştirilmelidir. Fakat sosyal eşitsizlik hakim kültürün üyeleri tarafından kabul edilmesi halinde mevcut hükümetler bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmak adına yapacağı tüm bu yatırımlardan vazgeçebilmektedir. Bir başka ifadeyle hakim kültürün değerleri mevcut hükümetlerin oluşturacağı politikaların yönünü belirlemektedir.

Toplumlarda mevcut alt kültürler çoğunlukla hakim kültürün etkisi altında dezavantajlı bir konumda bulunmaktadır. Alt kültürlerin üyesi olan birey, grup ve topluluklar; içinde bulundukları toplumların kaynaklarından ve fırsatlarından baskın kültürün üyelerine kıyasla eşit oranda

yararlanamamaktadır (Mansyur Amick, Franzini, ve Roberts, 2009). Bu noktada kültürel yetkinliğe sahip hizmetlerin sunulması ve eğitim politikalarının bu yönde geliştirilmesi bu alt kültürlerin mevcut kimliklerini korurken aynı zamanda sosyal içerme süreçlerini kolaylaştıracaktır. Sosyal içerme, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındakilere olanaklar ve fırsatlar yaratan; ekonomik ve sosyal hayata katılımları için gereken kaynakları sunan ve yaşadıkları toplumda istendik hayat standartlarını ve esenliği temin eden bir süreçtir. Bu süreç içerisinde alt kültürün mevcut kimliğini ve özgünlüğünü koruması önemlidir (Dorling, 2015). Çünkü alt kültür üyelerinin toplumsal kaynak ve fırsatlara erişim noktasında yaşadığı zorluklar sahip oldukları kültürel değerlerin hakim kültüre aykırı olmasından değil, sosyal eşitsizliği kabul eden hakim kültürün değerlerinden kaynaklanmaktadır (Whaley ve Noel, 2012). Bu nedenle odağa sosyal eşitsizlik alınarak bir farkındalık yaratılması daha önemlidir. Hem alt kültür kimliğinin korunması hem de sosyal içermenin gerçekleştirilmesi için kültürel çeşitliliği içeren çokkültürlü eğitim programlarının tasarlanması bu farkındalığın yaratılmasını sağlayacaktır.

Sosyal Eşitlik

Eşitlik kavramını en basit şekilde hak temelli bir sosyal bilim yaklaşımıyla ifade edecek olursak toplumdaki her bireyin adil, eşit ve ihtiyaçları doğrultusunda toplumun kaynak ve fırsatlarına erişebilmesini ifade eden sosyal ve yasal bir norm olduğunu söyleyebiliriz. Peki postmodern dönemle birlikte bireysel anlamda git gide çeşitlilik kazanan günümüz toplumlarında fiziki, mental, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç ve kültür anlamında farklılıklara sahip olan bizler kaynak ve fırsatlar erişimi noktasında ne kadar eşitiz? İnsanlık onurunu ve değerini göz önünde bulundurursak hepimiz eşitiz. Ancak yukarıda vurgulanan ve toplumsal çeşitliliği sağlayan hususlara bağlı olarak oluşan farklılıklar, koşullar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda eşitlikten söz etmek çok adil bir yaklaşım olmayacaktır. Bu durum tümüyle sosyal eşitsizlik kavramına karşılık gelmektedir. Toplum içerisinde farklılığı bulunan ve bu farklılığından dolayı yoksulluk yaşayan, yeterli eğitim imkanlarına ulaşamayan, engeli bulunan, alt kültürün üyesi olan, yaşlı olan ve üretmeyen bireyler içinde bulundukları toplum tarafından damgalanmakta ve dışlanmaktadır (Whitty, 2001). Bu damgalanma ve dışlanma sosyal, kültürel, ahlaki, hukuki ve manevi anlamda düşünülebilir.

Toplum içerisinde damgalanan ve dışlanan birey, grup ve toplulukların topluma tekrar kazandırılması kaynak ve fırsatlara eşit ve adil bir şekilde erişimleri noktasında sivil toplum ve devlet kurumları üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidir (Swope, Cadigan, Schmitt, ve Shupp, 2008). Mevcut ve oluşturulacak olan kaynak ve fırsatlar bu dışlanan ve damgalan kesimleri kapsayan veya içeren şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Toplumda bireyler arasındaki farklılıklar göz ardı edilmeden onların kırılmalıkları dikkate alınarak hizmetlerde bulunmak sosyal içerilme noktasında önemlidir (Robeyns, 2003). Günümüzde “sosyal adalet” kavramı yerini “sosyal içermenin” gözletildiği “kapsayıcı adalet” kavramına bırakmaktadır. Toplumlar artık farklılıklarından ötürü dışlanan ve damgalanan birey, grup ve toplulukların (hakları olan) topluma yeniden dahil edilmelerine yönelik girişimleri yavaşta olsa bir kıstas olarak görme başlamıştır.

Eğitim Eşitliği ve Kültür Çeşitliliği

Başta savaşlar ve politik nedenler olmak üzere birçok nedene bağlı olarak insanlar kendi ülkelerini terk etmektedir. Ülkelerini terk eden bu insanlar temel haklarına sahip olabilecekleri ve hayatlarını devam ettireceklerine inandıkları bir başka ülkeye göç etmektedir. Bu göçler dünyada ulus devlet yapısına sahip olduğu ifade edilen birçok ülkenin toplum yapısında kırılmalar neden olmakta ve heterojenleştirmektedir. Göç edenler her ne kadar temel haklara sahip olacakları ve refaha kavuşacağı düşüncesiyle göç etmiş olsalar da geldikleri bu ülkelerde birçok eşitsizlikle karşılaşabilmektedir. Bu eşitsizliklerin başında gelen ve diğer birçok eşitsizliğin de kaynağı olduğu varsayılan eğitim eşitsizliğidir. Eğitim eşitsizliği içinde bulunduğumuz dönemde kültürel çeşitliliğin arttığı toplumlarda araştırmacıların yoğun olarak üzerinde çalıştığı bir konudur. Genel olarak ifade edilecek olursa araştırmacılar bireylerin yoksulluğunun, sosyal sınıfının, toplumsal cinsiyetinin, etnisite farklılığının eğitim deneyimlerine etkisi üzerinde durmaktadır. İnsanlık, sosyal içerme

kültürüne ulaşma yolunda çok yavaş bir ilerleme kaydetmekte ve bu nedenle bu idealin erişilmez olduğunu düşünmektedir. Bu durumun hız kazanması için kültürel yetkinliğe sahip eğitim yaklaşımları geliştirilmesi gereklidir. Markus Scholz, on farklı engel türüne sahip çocukların yönelik eğitim yaklaşımlarını beş farklı şekilde sınıflamaktadır. Biz bu yaklaşımları etnisite, inanç veya kültürel farklılığından dolayı eğitim sürecinde farklı sorun ve fırsat eksikliği yaşayan çocuklara yönelik eğitimi yaklaşımları için de düşünebiliriz (Bullock, 2015). Bu yaklaşımlar;

✓ *Dışlama:* belirlenen kıstaslara uymadığı düşünülen (fakat belki de uyan) çocukların tamamen eğitim sürecinin dışına çıkarılmaları.

✓ *Ayrımcılık:* eğitim sisteminde yer alması gereken çocuklar, genellikle alt gruplara yönelik belirli kıstaslara uyum sağlamalıdır. Bu seçici yaklaşım, eğitimden en yüksek verimin alınabilmesi için mümkün olan en homojen öğrenci gruplarının oluşturulması gerektiği fikrinden hareketle ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda eğitim sistemi iki bölümden oluşmaktadır: örgün eğitim sistemi ve özel okul sistemi. Bu iki bölüm de kendi içerisinde bölümlere ayrılabilir.

✓ *Bütünleşme:* farklı alt grupların bulunduğu ve belirli düzeyde destek sağlanması ile birlikte engelli çocukların da katılabileceği örgün eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu bölüm ikili bir sistemden (çift yönlü yaklaşım) oluşmaktadır. Bu sistem, birbirlerine paralel olarak yürütülen hem bütüncül hem de ayrı eğitim yaklaşımlarından oluşmaktadır.

✓ *Sosyal İçerme:* bütünleşme düşüncesinin temelinde yeni, farklı ve daha kaliteli bir eğitimin elde edilebileceği görülmüştür. Bunun nedeni ise bu eğitim yaklaşımında, çeşitlilik (heterojen) gösteren yapıların normal olarak algılanmasıdır. Eski okul sisteminin kalıntıları ve ayrımcı yaklaşımları giderek ortadan kalkmaktadır. Kapsayıcı eğitim kapsamında heterojen ortamların kabul edilmesi öğretmenlerin çalışmalarını da kolaylaştırmıştır.

✓ *Çeşitlilik:* bu kavram esas itibarıyla (tek yönlü yaklaşım) sosyal içerme sürecinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Okullardaki öğrencilerden oluşturulacak olan heterojen gruplar (çeşitlilik) bu görüşün temel özelliklerinden biridir.

Sosyal İçerme

Sosyal içerme, toplumu oluşturan bireylerin fiziki, mental, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç ve kültür gibi farklılıklarına bakılmaksızın bir aradalığını ifade etmekte ve bu kapsamda bireyleri bir araya getirecek eğitim ve uygulamaları kapsamaktadır. Sosyal içermenin toplumsal çeşitliliği ve farklılaşmayı olması gereken bir durum olarak görmesi ve her farklılığı toplum potasında eritilme eğilimine karşı görünmesi günümüz dünyası için önemli görülmesini sağlamaktadır (Lareau ve Horvat, 1999). 1999 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması'nda sosyal içermeye ilişkin olarak da bu durum fazlasıyla vurgulanmıştır. Anlaşmaya göre toplum içerisinde bireylerin farklılıklarına bakılmaksızın eşit fırsat ve düzgün yaşam koşullarına sahip olması gerekmektedir. Ve bu sosyal içerme kapsamında bir amaç olmalıdır. "2001 yılında Avrupa Komisyonu tarafından AB üyesi ve üye olma yolundaki ülkelere sosyal içermeye yönelik ulusal eylem planlarını sunma yükümlülüğü getirilmiştir" (<https://www.ab-ilan.com>). Birey, grup ve toplulukların farklı nedenlere bağlı olarak eşit eğitim fırsatlarına erişememesi, işsiz kalması, yoksulluk yaşaması ve siyasal haklarından yararlanamaması gibi birçok olumsuzluğun sonucu toplumsal dışlanma (tecrit) yaşaması toplumlarda kurumların önemler almasını gerekli kılmıştır (Buğra, 2005). Bu noktada topluma eşit katılım, çeşitlilik yanlısı ve bir süreci ifade normatif bir kavram olarak "sosyal içerme" kabul görmektedir.

Sosyal içerme, toplumda ortalama gelirin altında kalan fiziki, mental, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç ve kültür gibi nedenlerle topluma eşit vatandaşlar olarak katılmada güçlük yaşayan insanlar için kurumsal düzenlemeler bütünü sunmaktadır (Buğra, 2005). Sosyal içermeye yönelik eğitim ve uygulamalardan sadece istihdam olanakları yaratmaya yönelik bir girişim

algısı oluşabilir. Ancak sosyal içermeye istihdamın yanı sıra dışlanma ve damgalanma yaşayanların kendi özellikleri sebebiyle bu imkân ve fırsatlardan herkes gibi yararlanamayanların durumunda, eşit vatandaşlık kavramının içini doldurmaya yönelik, siyasi iradeyle alınmış önlemler bütünüdür.

Kapsayıcı Eğitim ve Çeşitlilik

Eğitim, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de vurgulandığı gibi en temel haklardan birini oluşturmaktadır. Eğitimin, bireyin yaşamını sürdürme, kendini geliştirme, toplumun bir üyesi olma ve toplumla uyum içinde yaşama, gereksinimlerini karşılama yönünde önemli bir payının olduğu düşünülmektedir. (Amstrong ve Allan, 2009). Okuldan dışlanmanın toplumdaki dışlanmanın ilk adımı olduğunu düşünebiliriz. Toplumdaki her bireye eşit değer verildiğinde, sosyal refaha erişme ve eşit katılımlarının temel bir hak olduğu kabul edildiğinde, eğitime de eşit olarak ulaşmanın önünde hiçbir engel kalmayacaktır (Srivastava, De Boer, ve Pijl, 2015). Çok kültürlü eğitimin uygulanmasındaki temel nokta, farklı kültürel grupların var olma hakkının tanınması ve kabul edilmesiyle birlikte toplumda mevcut olan kaynak ve fırsatların eşit olarak paylaşılmasıdır (Verma, Bagley ve Jha 2007). Toplumdaki fiziki, mental, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, etnisite, inanç ve kültürel farklılıklardan kaynaklı olan eşitsizlikler, yoksulluk ve temel hizmetlerden yararlanamama gibi faktörler çocukları risk altında bırakmakta, öğrenmeyi sekteye uğratmakta ve toplumdan dışlandığı gibi eğitimde de dışlanmaya neden olmaktadır. Bu durum her ülkede aynı şekilde yaşanmamakla birlikte değişiklik göstermektedir. Ancak genel olarak ifade edilecek olursa eğitimin önündeki engeller; eğitimin örgütlenmesi ve gelişimi, sosyo-ekonomik faktörler, tutumlar, eğitim programı, öğrenme ortamı, dil ve iletişim, eğitim sisteminin yönetimi ve örgütlenmesi, insan kaynakları gelişimindeki problemler ve eşitsizlikler şeklinde sıralamak mümkündür.

Kapsayıcı eğitim alanında yapılan araştırmalar ve yürütülen tartışmalar, bireyler arasındaki öğrenme becerilerindeki çeşitlilikten, cinsiyet temelli eşitsizliğe, toplumsal ve kültürel farklılıklara kadar birçok konuyu dikkate alan geniş bir alana sahiptir. Bu tartışmalardan öğrencilerin bireysel özellikleri ve farklılıkları bağlamında çeşitlilik kavramına odaklanarak kapsayıcı eğitimin öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına cevap verebilen bir yaklaşım olması gerekliliği savunan görüş günümüzde toplum yapısına daha uygun görünmektedir (Westwood, 2013). Daha geniş bir tanıma oturtulacak olursa kapsayıcı eğitim öğrenme becerileri, bedensel ya da zihinsel engel durumları, cinsiyet, sosyo-ekonomik ya da kültürel kimlikleri gibi hiçbir ayırım unsuru nedeniyle dışlanmaksızın tüm öğrencilerin hem zorunlu temel eğitim hem de daha ileri eğitim süreçlerinde ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda kişisel gelişimlerini sağlayabilecekleri eğitim olanaklarından eşit şekilde yararlanabilmeleri gerektiğini temel prensip olarak benimseyen bir eğitim yaklaşımıdır.

Toplumu oluşturan bireylerin kapsayıcı bir eğitime sahip olması kapsayıcı bir toplumu oluşturacaktır. Kapsayıcı eğitimin temel hedefinin de bu olduğunu söyleyebiliriz. Kapsayıcı bir toplum yapısının inşası farklılıklar temelinde yaşanan güncel toplum problemlerinin aşılmasında da önemlidir. Farklılıklar temelinde yaşanan dışlama, ayrımcılık, ötekileştirme, yoksulluk ve eşitsizlik gibi derin toplumsal sorunlar kapsayıcı toplum ve kapsayıcı eğitim çerçevesinde giderilebilir sorunlar olarak görülmektedir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan demokrasilerde adil bir toplum düzeninin sağlanması ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacak en önemli kurumlardan birisi eğitimidir. Bu nedenle kapsayıcı eğitim adil, eşit ve çeşitliliği içinde barındıran toplumların inşası için önem taşımaktadır.

Sonuç

Kültürel yetkinliğe sahip kapsayıcı eğitim modellerinin bireylerin toplumsallaşma ve sosyalleşme aşamalarında yaşadıkları problemlerin aşılması noktasında erken yaşlardan itibaren önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum geleneksel eğitim modellerinin tüm öğrencilere hitap etme kabiliyetinin açıklarını net olarak ortaya koymaktadır. Eğitim, bireyleri çocukluktan yetişkinliğe, ekonomik bağımsızlıktan sosyal hareketliliğe hazırlayan önemli bir araçtır. Bu nedenle okullar, bireylerin başarı ve yaşam kalitelerini artıran deneyimleri içerisinde

barındırmalıdır. Bireylerin yoksulluğunun, sosyal sınıfının, toplumsal cinsiyetinin, etnisite farklılığının eğitim deneyimleri üzerinde etkili olduğu düşünüldüğünde, tabi ki okullar her zaman başarıyı ve yaşam kalitesini arttıran deneyimleri içerisinde barındırmamaktadır. Kaynak ve fırsatlara erişim noktasında yaşanan eşitsizlikler devam etmektedir. Bu durum kültürel çeşitliliğin fazlaca görüldüğü toplumlarda damgalanma, dışlanma ve ayrımcılık gibi önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Okul ortamında yaşanan olumsuz deneyimler (sosyal dışlanma, ayrımcılık ve damgalanma) üst kültürün değerlerini reddeden, direnç gösteren ve sapkın davranışlar sergileyen bireylerin sayısındaki artışın temel nedeni olarak görülmektedir. Bu aşamada kültürel yetkinliğe sahip kapsayıcı eğitim modelleri önem arz etmektedir. Özellikle bütünleşme, sosyal içerme ve çeşitlilik modelleri öne çıkmaktadır. Çeşitliliğin ve farklılığın toplumda olması gereken durumlar olarak algılandığı ve kabul edildiği bu modeller sosyal içermenin gerçekleşmesi ve toplumun kaynaşması için önemli görülmektedir. İnsanlık, sosyal içerme kültürüne ulaşma yolunda her ne kadar çok yavaş bir ilerleme kaydetmekte olsa da ve bu nedenle bu idealin erişilmez olduğunu düşünse de kültürel yetkinliğe sahip eğitim yaklaşımları geliştirmenin önemi göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- Amstrong, M., & Allan, P. (2009). Education as a Catalyst to Development.
- Bauman, Z. (2015). Bireyselleşmiş Toplum, Çeviri: Yavuz Alagon, Ayrıntı yayınları.
- Buğra, A. (2005). Yoksulluk ve sosyal haklar. *Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Raporu, İstanbul*.
- Bullock, S. E., Brestovanský, M. E., & Lenčo, P. E. (2015). Inclusion, Diversity and Equality in Youth Work The Principles and Approaches.
- Camilleri-Cassar, F. (2014). Education strategies for social inclusion or marginalising the marginalised?. *Journal of Youth Studies*, 17(2), 252-268
- Crutchfield, R. and Pettinicchio, D. (2009), "Cultures of inequality", *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 623 No. 1, pp. 134-147
- Dorling, D. (2015). Injustice – Why Social Inequality Still Exists. Bristol: Policy Press.
- Dowling, M. (1999). Social exclusion, inequality and social work. *Social Policy & Administration*, 33, 245–261. doi:10.1111/1467-9515.00149
- Lareau, A., & Horvat, E. M. (1999). Moments of social inclusion and exclusion race, class, and cultural capital in family-school relationships. *Sociology of education*, 37-53.
- Mansyur, C. L., Amick, B. C., Franzini, L., & Roberts, R. E. (2009). Culture and the social context of health inequalities. *International Journal of Health Services*, 39(1), 85-106. DOI: 10.2190/HS.39.1.d
- Midgley, J. (2013). Social development and social protection: New opportunities and challenges, *Development Southern Africa*, 30:1, 2-12.
- Robeyns, I. (2003). Sen's capability approach and gender inequality: selecting relevant capabilities. *Feminist economics*, 9(2-3), 61-92.
- Sampson, R. J. and Bean, L. (2006). Cultural mechanisms and killing fields: A revised theory of community-level racial inequality. In *The many colors of crime: Inequalities of race, ethnicity, and crime in America*, ed. R. Peterson, L. Krivo, and J. Hagan, 8-36. New York: New York University Press.

-
- Srivastava, M., De Boer, A., & Pijl, S. J. (2015). Inclusive education in developing countries: A closer look at its implementation in the last 10 years. *Educational Review*, 67(2), 179-195.
- Swope, K., Cadigan, J., Schmitt, P., & Shupp, R. (2008). Social position and distributive justice: Experimental evidence. *Southern Economic Journal*, 811-818.
- Verma, G. K., Bagley, C., & Jha, M. (2007). *International perspectives on educational diversity and inclusion: Studies from America, Europe and India*. Routledge.
- Westwood, P. (2018). *Inclusive and adaptive teaching: Meeting the challenge of diversity in the classroom*. Routledge.
- Whaley, A. L., Noel, L. (2012). Sociocultural theories, academic achievement, and African American adolescents in a multicultural context: A review of the cultural compatibility perspective. *The Journal of Negro Education*, 81(1), 25-38.
- Whitty, G. (2001). Education, social class and social exclusion. *Journal of education policy*, 16(4), 287-295.